

وزارت آموزش و پرورش
سازمان آموزش و پرورش استثنایی

آموزش و پرورش استثنایی در مسیر تحول

فعالیت‌ها و اقدامات سرآمد و
تحولی آموزش و پرورش استثنایی

(دی ماه ۱۴۰۰ تا آذر ماه ۱۴۰۱)

● امام خمینی (رحمة الله عليه) :

ما در نوابغ عالم اشخاصی داشتیم که معلول بودند و از فلاسفه بودند و شما هم غم نداشته باشید که پا و دستتان و جسمتان معلول باشد و شما باید بدانید که از نظر روحی قوی هستید و سرافراز به آن باشید.

● مقام معظم رهبری (مدظله العالی) :

من از شما می خواهم قضیه کودکان استثنایی را جدی بگیرید.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
	مقدمه
۱	اهداف و وظایف سازمان آموزش و پرورش استثنایی
۴	رویکردها و جهت‌گیری‌های تحولی
۶	تعداد دانش‌آموزان و مدارس استثنایی
۷	فعالیت‌ها و اقدامات سرآمد و تحولی آموزش و پرورش استثنایی
بسته تحولی ۱	
کارآمدسازی نظام حکمرانی و اداره امور آموزش و پرورش استثنایی	
۸	تدوین و استقرار برنامه تحول و تعالی آموزش و پرورش استثنایی
۹	تدوین نظام شاخص‌های کلیدی ارزشیابی نظام آموزش و پرورش استثنایی
۱۰	طراحی و استقرار نظام هوشمند کنترل و پایش کیفیت و عملکرد آموزش و پرورش استثنایی (نظام حمایت از تصمیم‌سازی آموزش و پرورش استثنایی)
۱۰	تقویت مدیریت آموزشی و بسترسازی برای استقرار نظام حکمرانی مدرسه محور
۱۱	ایجاد هماهنگی و انسجام درونی و یکپارچه‌سازی آموزش و پرورش استثنایی با سایر ارکان و بخش‌های آموزش و پرورش
۱۱	توسعه مشارکت‌های بین‌بخشی و فرابخشی در جهت هماهنگی و هم‌افزایی در انجام مأموریت‌های مشترک بین‌دستگاهی و حل مسائل و چالش‌های آموزش و پرورش استثنایی
۱۳	استثنایی بازمهندسی و بازطراحی ساختار سازمانی و فرایندهای کاری سازمان آموزش و پرورش استثنایی
۱۵	توسعه و متنوع‌سازی شیوه‌های تأمین منابع مالی و شیوه‌های تأمین زیرساخت‌های فیزیکی، و انسانی جهت انجام امور آموزش و پرورش استثنایی
۱۵	توانمندسازی و توسعه شایستگی‌ها و صلاحیت‌های تخصصی و حرفه‌ای مدیران، کارشناسان و معلمان استثنایی
۱۶	کارشناسان و معلمان استثنایی
۱۷	حل چالش‌ها و مسائل مزمن و کهنه آموزش و پرورش استثنایی

سازمان آموزش و پرورش استثنایی

عنوان

آموزش و پرورش استثنایی در مسیر تحول

گردآوری و تنظیم

حوزه ریاست سازمان آموزش و پرورش استثنایی

طراح جلد و صفحه‌آرا

یحیی حسین مردی

سال انتشار

۱۴۰۱

تمامی حقوق برای ناشر محفوظ است.

بسته تحولی ۲**توسعه عدالت تربیتی و نصیب آموزشی برابر**

- توسعه و در دسترس پذیرسازی فضاها و زیرساخت‌های آموزشی، پرورشی و توان بخشی ۲۰
- افزایش جذب و پوشش تحصیلی دانش‌آموزان استثنایی در گروه‌های هدف استثنایی و دوره‌های مختلف تحصیلی با تاکید بر مناطق کمتر توسعه یافته، روستایی، عشایری و مناطق مرزی ۲۲
- تأمین الزامات ارایه خدمات تخصصی تشخیصی، آموزشی و توان بخشی به دانش‌آموزان با نارسایی توجه - بیش‌فعالی و اختلال گفتار و زبان ۲۳
- توسعه کمی و کیفی خدمات توان بخشی، مشاوره، مددکاری و خدمات حمایتی ۲۴
- توسعه کمی مبتنی بر آمایش و ارتقای کیفی، ماموریتی و کارکردی مراکز آموزشی و توان بخشی مشکلات ویژه یادگیری به مراکز جامع سنجش، آموزش، توان بخشی و مداخله به هنگام ۲۶

بسته تحولی ۳**روزآمدسازی، کیفیت بخشی و اثربخشی نظام آموزش و پرورش استثنایی**

- طراحی و استقرار سکوی یکپارچه هوشمند چند سطحی پیشگیری، غربالگری، تشخیص، استعدادیابی، مداخله و ارائه خدمات حمایتی آموزش و پرورش استثنایی ۲۸
- بازنگری بنیادین در ابعاد مختلف برنامه ملی سنجش سلامت جسمانی و آمادگی تحصیلی نوآموزان بدو ورود به دبستان و پیش دبستانی و جهش تحصیلی ۳۰
- به‌روزرسانی اهداف و ساختار آموزش و پرورش گروه‌های معلولیت تحت پوشش سازمان ۳۲
- کارآمدسازی نظام هدایت تحصیلی دانش‌آموزان با نیازهای ویژه ۳۲
- توسعه رویکرد خانواده محوری در فعالیت‌ها و خدمات آموزش و پرورش استثنایی ایجاد مرجعیت علمی برای سازمان آموزش و پرورش استثنایی در حوزه تشخیص و مداخلات شناختی ۳۳
- توسعه و کیفیت بخشی به فعالیت‌ها و امور آموزشی، پرورشی و توان بخشی مدارس و دانش‌آموزان استثنایی ۳۴

مقدمه

نهاد آموزش و پرورش به‌عنوان گسترده‌ترین نهاد اجتماعی، مهم‌ترین رکن تعالی و پیشرفت همه‌جانبه و مؤثرترین ابزار ارتقای سرمایه انسانی و اجتماعی کشور می‌باشد که وظیفه تربیت و زمینه‌سازی برای تحقق مراتبی از حیات طیبه بر پایه تعالیم اسلامی را برای احاد مختلف جامعه برعهده دارد. تحقق آرمان‌های متعالی انقلاب اسلامی ایران همچون احیای تمدن عظیم اسلامی، حضور سازنده، فعال و پیشرو در میان ملت‌ها و کسب آمادگی برای برقراری عدالت و معنویت در جهان در گرو استقرار نظام کارآمد آموزش و پرورش جهت تربیت انسان‌های مؤمن، خردمند، ارزش‌آفرین و متخلق به اخلاق اسلامی است. آموزش و پرورش استثنایی به‌عنوان بخشی از نظام آموزش و پرورش کشور نیز از این امر مستثنی نبوده و باید در این مسیر حرکت کند.

با این حال تحقق مأموریت‌های نظام آموزش و پرورش استثنایی کشور و نقش‌آفرینی آن در فرایند رشد و پیشرفت کشور مستلزم حل مسائل و چالش‌های مبتلا به این حوزه از نظام آموزشی کشور از یک سو و اتخاذ یک رویکرد تحولی در جهت سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی، قانون‌گذاری، نهادسازی و نظام‌سازی بر پایه مبانی دینی و علمی متقن و ترسیم نقشه راه جامعی مبتنی بر اسناد بالادستی از سوی دیگر است تا براین اساس اولویت‌ها و رویکردها، راهبردها، نحوه تأمین منابع و امکانات و الزامات طی مسیر به‌صورت شفاف و دقیق مشخص شوند؛ لذا سازمان آموزش و پرورش استثنایی در دوره جدید مدیریتی با اتخاذ دو رویکرد ذیل به تعیین اولویت‌ها، سیاست‌های اجرایی و برنامه‌های عملیاتی اقدام نموده است:

اهداف و وظایف سازمان آموزش و پرورش استثنایی

اهداف

۱) طراحی سیستم آموزشی، پرورشی، و توان بخشی به نحوی که ناتوانی های ذهنی و جسمی کودکان و دانش آموزان استثنایی جبران گردد و آن گونه کودکان و دانش آموزان بتوانند پس از گذراندن مراحل تحصیلی خود موقعیت اجتماعی و اقتصادی مناسب شرایط خویش را به دست آورند.

۲) تغییر و اصلاح مداوم آموزش و پرورش استثنایی با توجه به روش های نوین آموزش و پرورش استثنایی در جهان و نیازهایی که آن گونه کودکان و دانش آموزان در ارتباط با شرایط خاص جامعه دارند.

۳) آموزش و پرورش گروه های مختلف کودکان و دانش آموزان استثنایی با توجه به نیازهای خاص هر گروه در سطوح قبل از دبستان، ابتدایی، راهنمایی و متوسطه و با تأکید خاص بر آموزش حرفه ای و تلاش برای تحت پوشش قراردادن کلیه این گونه کودکان و دانش آموزان؛

۴) کمک به پیشگیری از بروز ناتوانی های جسمی و ذهنی، قبل از تولد، هنگام تولد و بعد از تولد از طریق بالابردن سطح آگاهی عمومی در زمینه عوامل بروز معلولیت ها خصوصیات کودکان استثنایی؛

رویکرد اول) ناظر به حل مسائل مزمن و کهنه و چالش های کنونی آموزش و پرورش استثنایی؛

رویکرد دوم) ناظر به تحولات بنیادین، آینده پژوهانه و مبتنی بر مرزهای دانش، فناوری ها و نوآوری های زیست بوم آموزش و پرورش استثنایی.

در این مسیر پس از احصا و طبقه بندی مسائل و چالش های مبتلا به و حل نشده نظام آموزش و پرورش در دو دهه گذشته و با الهام گیری از ارزش ها و آرمان های نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران، سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و سند تحول دولت مردمی و تحولات دانش و فناوری ها و نوآوری های مرتبط با آموزش و پرورش استثنایی، "برنامه تحول و تعالی نظام آموزش و پرورش استثنایی" به عنوان نقشه راه حرکت سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور در ۴ سال آینده ترسیم و مبنای انجام امور و فعالیت های این سازمان شده است.

اقدامات و فعالیت های این برنامه تحولی در قالب ۳ کلان بسته کاری تحولی به شرح ذیل سازماندهی شده اند:

کلان بسته کاری ۱: کارآمدسازی نظام حکمرانی و اداره امور آموزش و پرورش استثنایی

کلان بسته کاری ۲: توسعه عدالت تربیتی و نصیب آموزشی برابر در آموزش و پرورش استثنایی

کلان بسته کاری ۳: روزآمدسازی، کارآمدسازی و کیفیت بخشی نظام آموزش و پرورش استثنایی

در ادامه پس از ذکر مهم ترین رویکردها و جهت گیری های کلان تحولی دوره جدید مدیریتی سازمان آموزش و پرورش استثنایی به مرور برخی از فعالیت ها و اقدامات سرآمد و تحولی این سازمان در دوره ۱ساله از زمان استقرار دوره جدید مدیریتی این سازمان پرداخته می شود.

حمید طریفی حسینی

معاون وزیر و رئیس سازمان آموزش و پرورش استثنایی

وظایف:

۱) تهیه مجموعه‌ای از مقیاس‌ها و معیارهای سنجش توانایی‌ها و استعداد‌های کودکان و دانش‌آموزان استثنایی؛

۲) اجرای طرح‌های شناسایی و گزینش کودکان و دانش‌آموزان استثنایی کشور؛

۳) تهیه و تنظیم برنامه‌های مربوط به آموزش و پرورش ویژه برای گروه‌های مختلف کودکان و دانش‌آموزان استثنایی؛

۴) تهیه و تنظیم طرح‌های توسعه کمی و کیفی آموزش و پرورش کودکان و دانش‌آموزان استثنایی؛

۵) تهیه کتب درسی و برنامه آموزشی و درسی خاص متناسب با توانایی‌های ذهنی و جسمی گروه‌های مختلف کودکان و دانش‌آموزان استثنایی؛

۶) تهیه و اجرای طرح‌های پژوهشی در زمینه آموزش و پرورش گروه‌های مختلف کودکان و دانش‌آموزان استثنایی؛

۷) برقراری ارتباط مداوم با مؤسسات داخلی و سازمان‌های بین‌المللی ذی‌ربط به منظور کسب تازه‌ترین اطلاعات مربوط به آموزش گروه‌های مختلف کودکان و دانش‌آموزان استثنایی و بهره‌برداری از آخرین پژوهش‌های علمی جهان در تهیه برنامه‌های آموزشی و پرورشی؛

۸) برنامه‌ریزی‌های لازم در جهت آموزش حرفه‌ای دانش‌آموزان استثنایی متناسب با توانایی‌های ذهنی و جسمی آنان و تأمین وسایل فنی، حرفه‌ای و توان بخشی لازم برای مراکز آموزشی از طریق واحدهای ذی‌ربط به منظور اشتغال؛

۹) تأمین و تربیت نیروی انسانی موردنیاز سازمان و تنظیم و اجرای برنامه‌های لازم برای آموزش ضمن خدمت نیروی انسانی شاغل در سازمان و مراکز وابسته به آن با همکاری و هماهنگی معاونت آموزش و پرورش در امور تأمین و تربیت نیروی انسانی؛

۱۰) ارزشیابی کار معلمان و مربیان کودکان و دانش‌آموزان استثنایی و همچنین مسئولان مراکز و آموزشگاه‌ها و آموزش و راهنمایی آنان در جهت حل مشکلات و مسائل مربوط به آموزش و پرورش استثنایی؛

۱۱) ایجاد امکانات لازم در جهت طراحی، تولید، تهیه و توزیع وسایل کمک آموزشی؛

۱۲) فراهم نمودن زمینه‌های لازم جهت تألیف و ترجمه و نشر کتب سودمند و سایر امکانات برای پدران، مادران و معلمان کودکان استثنایی؛

۱۳) جلب کمک‌های مادی و معنوی مردم، سازمان‌ها، مؤسسات و انجمن‌های توان بخشی برای بهبود وضع آموزش و پرورش کودکان و دانش‌آموزان استثنایی؛

۱۴) برنامه‌ریزی و تعیین ضوابط مربوط به نحوه مشارکت بخش خصوصی در آموزش و پرورش استثنایی و ترغیب آنان به این امر و اعمال نظارت لازم بر فعالیت آنان؛

۱۵) هماهنگی، همکاری و ارتباط با دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی داخل به منظور سوق دادن تحقیقات آنان به سمت نیازهای سازمان و استفاده هر چه بیشتر از اساتید و دانشجویان رشته‌های مرتبط با کودکان استثنایی؛

۱۶) تهیه طرح‌های تأمین، تکمیل، توسعه و تجهیز مراکز آموزش و پرورش استثنایی کشور از طریق مطالعه، بررسی و استفاده از تجربیات سایر کشورها در آن‌گونه مراکز؛

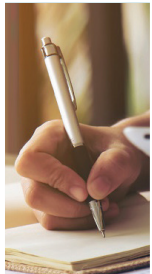
- ۹) کیفیت بخشی، روزآمدسازی و کارآمدسازی دوره‌های تحصیلی و توزیع متوازن و مبتنی بر نیازسنجی و آمایش رشته‌های تحصیلی.
- ۱۰) توجه به تفاوت‌های فردی، فرهنگی، قومیتی و نوع معلولیت دانش‌آموزان استثنایی در سیاست‌ها و برنامه‌های پیشگیری، تشخیصی، آموزشی، پرورشی و توان بخشی.
- ۱۱) توسعه رویکرد خانواده‌محوری در فعالیت‌های آموزشی، پرورشی و توان بخشی.

رویکردها و جهت‌گیری‌های تحولات

- ۱) محوریت سند تحول بنیادین آموزش و پرورش به عنوان مبنای ریل‌گذاری و برنامه‌ریزی در آموزش و پرورش استثنایی.
- ۲) ایجاد هماهنگی و هم‌افزایی و تقسیم‌کار درون و برون‌بخشی در امور و فرآیندهای کلیدی آموزش و پرورش استثنایی جهت عبور از رویکردهای تفکیکی و تحقق نظام آموزش و پرورش یکپارچه.
- ۳) توسعه عدالت تربیتی و نصیب برابر آموزشی، پرورشی و توان بخشی در تمامی گروه‌هایی هدف کودکان و دانش‌آموزان استثنایی.
- ۴) جامعیت، یکپارچگی و توجه متوازن به ساحت‌های مختلف تعلیم و تربیت و تنوع بخشی به موقعیت‌های یاددهی - یادگیری با تأکید بر متناسب‌سازی، استانداردسازی و در دسترس‌پذیری مؤلفه‌های مختلف نظام آموزشی و خلق موقعیت‌های یادگیری کاربردی منطبق با توانایی‌ها و تفاوت‌های فردی در گروه‌های هدف کودکان و دانش‌آموزان استثنایی.
- ۵) مردمی‌سازی، اجتماعی‌سازی و مشارکت اثربخش ارکان مختلف حاکمیت، خانواده‌ها، رسانه‌ها، نهادها و سازمان‌های غیردولتی و مردم‌نهاد و تمامی ذی‌صلاحان و ذی‌حقان در ابعاد، سطوح و فعالیت‌های نظام حکمرانی آموزش و پرورش استثنایی کشور.
- ۶) مدرسه محوری و تقویت نظام مدیریت آموزشی در مدارس و مراکز تابعه آموزش و پرورش استثنایی.
- ۷) نظام‌سازی و مرجعیت آفرینی در حوزه ارزیابی و توان بخشی شناختی و رشدی، مشاوره و مددکاری کودکان و دانش‌آموزان استثنایی.
- ۸) شناسایی و مداخلات به هنگام با تأکید بر استفاده از یافته‌ها و دستاوردهای علمی و فناوری روز جهان در گروه‌های هدف کودکان و دانش‌آموزان استثنایی.

فعالیت‌ها و اقدامات سرآمد و تحولی آموزش و پرورش استثنایی

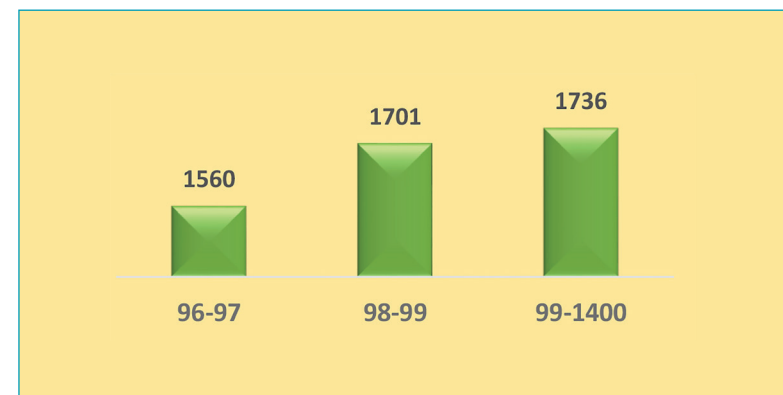
با توجه به برنامه تحول و تعالی ۴ ساله آموزش و پرورش استثنایی که در ذیل ۳ کلان بسته تحولی به راهبردها و پروژه‌های تحولی در بازه زمانی چهارساله پرداخته است در این بخش از گزارش به صورت مختصر به برخی از مهم‌ترین فعالیت‌ها و اقدامات سرآمد و تحولی ناظر به این برنامه و بسته‌های تحولی آن پرداخته شده است.

تعداد دانش‌آموزان و مدارس استثنایی

تعداد دانش‌آموزان استثنایی به تفکیک دوره تحصیلی در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰

تعداد دانش‌آموز	دوره تحصیلی
۱۱۹۵۲	دوره پیش‌دبستان
۴۸۳۲۶	دوره ابتدایی
۹۸۳۱	دوره اول متوسطه پیش حرفه‌ای
۱۲۵۳	دوره اول متوسطه
۷۵۲۷	دوره دوم متوسطه کاردانش خاص
۱۹۹	دوره دوم متوسطه نظری
۶۷	دوره دوم متوسطه فنی
۸۴۱	دوره دوم متوسطه کاردانش
۷۹۹۹۶	جمع دانش‌آموزان مدارس استثنایی
۶۰۵۵۷	جمع دانش‌آموزان آموزش تلفیقی و فراگیر
۱۴۰۵۵۳	جمع کل دانش‌آموزان استثنایی

تعداد مدارس استثنایی

بسته تحوله ۱

کارآمدسازی نظام حکمرانی و اداره امور آموزش و پرورش استثنایی

تدوین و استقرار برنامه تحول و تعالی آموزش و پرورش استثنایی

اقدامات انجام شده:

- تدوین "برنامه تحول و تعالی آموزش و پرورش استثنایی" مبتنی بر سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و سند تحول دولت در جهت تغییر ریل و جهت حرکت آموزش و پرورش استثنایی در حوزه‌های مختلف آموزشی، پرورشی، پیشگیری، تشخیص، توان بخشی و خدمات حمایتی.
- تشکیل کارگروه تنقیح قوانین و مقررات آموزش و پرورش استثنایی و تنقیح و به‌روزرسانی مهم‌ترین سیاست‌ها، قوانین و ضوابط و دستورالعمل‌های آموزش و پرورش استثنایی در تمهید الزامات حقوقی برنامه تحول و تعالی سازمان آموزش و پرورش استثنایی.
- آموزش، توانمندسازی نیروها، ترویج و گفتمان‌سازی اجرای برنامه در سطوح مختلف سازمانی.
- استقرار نظام اجرایی برنامه و تقسیم‌کار لازم در سطح واحدهای سازمانی.
- تعیین برش ۱ساله و شاخص‌های ارزیابی برنامه در سال اول اجرای برنامه (دوره استقرار).
- تعیین پروژه‌های اهرمی و تمهید الزامات و استقرار برنامه‌های کلیدی و زیرساختی برنامه.

دستاورد های مورد انتظار:

- برنامه محور شدن و همسوسازی تمامی امور و فعالیت‌های سازمان در جهت تحقق اهداف، مأموریت‌ها و برنامه‌ها و تکالیف تعیین شده در اسناد بالادستی به‌ویژه سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و سند تحول دولت.

تدوین نظام شاخص‌های کلیدی ارزشیابی نظام آموزش و پرورش استثنایی

اقدامات انجام شده:

- تدوین نظام شاخص‌های کلیدی نظام آموزش و پرورش استثنایی، ارسال به دبیرخانه شورای عالی آموزش و پرورش و قرارگرفتن آن در فرآیند بررسی و تصویب در شورای عالی آموزش و پرورش.

دستاورد های مورد انتظار:

- مبنا قرار گرفتن شاخص‌های کلیدی به‌عنوان ابزار تحقق سیاست‌های سازمان آموزش و پرورش استثنایی و هدفمندسازی منابع مالی ابلاغی به استان‌ها مبتنی بر عملکرد استان‌ها در شاخص‌های اولویت‌دار اعلامی در هر سال.
- فراهم شدن امکان رصد و پایش وضعیت موجود و کنترل و پایش کیفیت و عملکرد مدارس.

■ فراهم شدن امکان مقایسه و رتبه‌بندی مدارس و عملکرد مناطق و استان‌ها.

طراحی و استقرار نظام هوشمند کنترل و پایش کیفیت و عملکرد آموزش و پرورش استثنایی (نظام حمایت از تصمیم‌سازی آموزش و پرورش استثنایی)

اقدامات انجام شده:

- طراحی مدل مفهومی بر اساس ارقام آماری و شاخص‌های کلیدی نظام آموزش و پرورش استثنایی
- تدوین شرح خدمات (RFP) سامانه مربوطه.
- تمهید الزامات و هماهنگی‌های لازم برای استقرار و پیاده‌سازی داشبورد مدیریتی آن.

دستاوردهای مورد انتظار:

- فراهم شدن امکان رصد و پایش وضعیت موجود و کنترل کیفیت و عملکرد مدارس.
- فراهم شدن امکان مقایسه و رتبه‌بندی مدارس و عملکرد مناطق و استان‌ها.

تقویت مدیریت آموزشگاهی و بسترسازی برای استقرار نظام حکمرانی مدرسه‌محور

اقدامات انجام شده:

- تدوین دستورالعمل اجرایی راه‌اندازی و توسعه مدارس هیأت امنایی استثنایی با هماهنگی سازمان مدارس غیردولتی و مشارکت‌های مردمی و آغاز فرآیند امکان‌سنجی و ظرفیت‌سنجی استان‌ها برای شناسایی مدارس دارای قابلیت هیأت امنایی شدن.
- تدوین و ابلاغ دستورالعمل خلاقیت‌ها، ایده‌ها و تجربیات برتر مدیران و

کارشناسان ادارات، مدارس و مراکز استثنایی با محوریت حکمرانی آموزش و پرورش استثنایی.

■ تدوین پیش‌نویس دستورالعمل خدمت داوطلبانه معلمان در آموزش و پرورش استثنایی (نذر خدمت).

■ اجرای برنامه توانمندسازی و توسعه شایستگی‌ها و صلاحیت‌های تخصصی و حرفه‌ای مدیران مدارس با رویکرد حکمرانی مدرسه محور و آشنایی مدیران با حدود مأموریت‌ها و اختیارات مدیران در آیین‌نامه اجرایی جدید مدارس.

■ کاهش حجم مکاتبات و جلوگیری از ارسال بخشنامه‌های غیرضروری به استان‌ها و مدارس در چارچوب آیین‌نامه اجرایی جدید مدارس.

ایجاد هماهنگی و انسجام درونی و یکپارچه‌سازی آموزش و پرورش استثنایی با سایر ارکان و بخش‌های آموزش و پرورش

اقدامات انجام شده:

■ تقسیم‌کار شفاف بین سطوح و بخش‌های مختلف آموزش و پرورش عادی و استثنایی در سطح استان‌ها و مناطق با تدوین و ابلاغ بسته جامع سیاستی با عنوان "سیاست‌های اجرایی و فرآیندهای کلیدی نظام حکمرانی و اداره امور آموزش و پرورش استثنایی در سطح استان‌ها و مناطق" توسط مقام عالی وزارت.

■ انجام تفاهمات عملیاتی با معاونت‌ها و سازمان‌های تابعه وزارت آموزش و پرورش با هدف ایجاد هماهنگ‌سازی، هم‌افزایی، و هم‌سوسازی سیاست‌های اجرایی و امور و فرآیندهای کاری و تعیین برنامه‌ها و فعالیت‌های کاری مشترک و به‌اشتراک‌گذاری ظرفیت‌ها بین آموزش و پرورش عادی و استثنایی:

□ برنامه‌ریزی مشترک با معاونت آموزش ابتدایی جهت تضمین کیفیت یادگیری دانش‌آموزان از طریق آموزش و توانمندسازی معلمان دوره ابتدایی مبتنی بر رویکردهای شناختی و شناسایی و مداخله به‌هنگام برای دانش‌آموزان با اختلال یادگیری، نقص توجه - بیش‌فعالی و مشکلات زبان و گفتار و توسعه

کمی و کیفی مراکز آموزشی و توان بخشی مشکلات ویژه یادگیری (صدور مجوز راه اندازی ۱۰۰ مرکز و آموزش و توانمندسازی بیش از ۳۰۰۰۰۰ معلم دوره ابتدایی و حدود ۸ هزار معلم در مناطق عشایری).

□ مشارکت فعال معاونت تربیت بدنی و سلامت و فدراسیون ورزش دانش آموزی در برنامه ریزی و پشتیبانی از مسابقات و رویدادهای ورزشی دانش آموزان استثنایی و قرارگرفتن برنامه مسابقات دانش آموزان استثنایی در تقویم اجرایی فدراسیون و معاونت برای اولین بار.

□ مشارکت فعال معاونت پرورشی در برنامه ریزی ها و پشتیبانی از مسابقات و رویدادهای فرهنگی و پرورشی دانش آموزان استثنایی.

□ مشارکت فعال مرکز امور بین الملل و مدارس خارج از کشور در تأمین مالی برنامه ها و پروژه های سازمان آموزش و پرورش استثنایی (بیش از ۲۰ میلیارد تومان تأمین مالی از خیرین و نهادهای بین المللی).

□ همکاری مشترک با سازمان ملی تعلیم و تربیت جهت سنجش جسمانی، استعدادی و آمادگی تحصیلی نوآموزان کودکان و پیش دبستانی و لحاظ کردن متغیرهای مورد نظر آن سازمان در برنامه ملی سنجش.

□ هماهنگی با دانشگاه فرهنگیان در جهت تأمین و تربیت نیروهای توان بخشی مورد نیاز مدارس استثنایی از طریق جذب دانشجویان سال آخر رشته های توان بخشی دانشگاه های علوم پزشکی.

□ توسعه همکاری های مشترک با سازمان پژوهش و برنامه ریزی جهت مناسب سازی و آماده سازی کتب درسی و بسته های آموزشی و تربیتی ویژه دانش آموزان استثنایی.

□ هماهنگی با سازمان مدارس غیردولتی و توسعه مشارکت های مردمی جهت هیئت امنایی نمودن مدارس استثنایی حایز شرایط.

□ ایجاد دسترسی به معاونت ها و سازمان های تابعه وزارت آموزش و پرورش به داده های برنامه ملی سنجش سلامت جسمانی و آمادگی تحصیلی در جهت سیاست گذاری و برنامه ریزی مبتنی بر نیازها و ویژگی های دانش آموزان.

□ فراهم نمودن شرایط آموزش افراد بزرگسال با نیازهای ویژه با اجرایی سازی تفاهم نامه با سازمان نهضت سوادآموزی در سطح استان ها.

□ تمهید شرایط و الزامات انتقال داده های حساس و سرورهای سازمان به مرکز فناوری اطلاعات وزارت آموزش و پرورش به منظور ارتقا و پایداری امنیت شبکه و یکپارچه سازی تمامی سامانه های سازمان با سامانه های جامع وزارت آموزش و پرورش

□ تفاهم با پژوهشگاه مطالعات آموزش و پرورش و پژوهشکده آموزش و پرورش کودکان استثنایی در خصوص انجام پژوهش های کاربردی و مطالعات فوری مورد نیاز سازمان آموزش و پرورش استثنایی.

توسعه مشارکت های بین بخشی و فرابخشی در جهت هماهنگی و هم افزایی در انجام مأموریت های مشترک بین دستگاهی و حل مسائل و چالش های آموزش و پرورش استثنایی

اقدامات انجام شده:

■ تشکیل کمیته توسعه مشارکت های بین بخشی و فرابخشی در سازمان آموزش و پرورش استثنایی و ایجاد میزهای کاری مشترک بین دستگاهی.

■ امضای تفاهم نامه همکاری های مشترک با سازمان بهزیستی؛ انجام اقدامات لازم جهت صدور کارت معلولیت و تحت پوشش قرارگرفتن تمامی دانش آموزان استثنایی از خدمات و حمایت های سازمان بهزیستی.

■ امضای تفاهم نامه همکاری با ستاد علوم شناختی و انجام تمهیدات لازم برای تأسیس مرجع ملی استانداردگذاری و اعتباربخشی برنامه ها و ابزارهای ارزیابی و ارتقای شناختی.

■ امضای تفاهم نامه همکاری های مشترک با بنیاد شهید و ایثارگران و اجرایی سازی آن با اولین اقدام مشترک (برگزاری اردوی فرهنگی تربیتی ۳ روزه دانش آموزان استثنایی خانواده های شهدا و ایثارگر به همراه مادران آن ها در مشهد مقدس)

و ... جهت کمک به تأمین مالی سرویس ایاب وذهاب دانش آموزان استثنایی و ارائه دیگر خدمات موردنیاز مدارس استثنایی.)
■ هماهنگی با جامعه خیرین مدرسه ساز جهت ساخت و تکمیل پروژه های استثنایی به ویژه پروژه های دولتی ناتمام استثنایی.

بازمهندسی و بازطراحی ساختار سازمانی و فرآیندهای کاری سازمان آموزش و پرورش استثنایی

اقدامات انجام شده:

■ بازمهندسی و متناسب سازی ساختار سازمان آموزش و پرورش و پرورش استثنایی با رویکرد تخصص گرایی و تدوین نمودار سازمانی آن جهت تصویب و ابلاغ سازمان امور اداری و استخدامی کشور.
■ باز طراحی فرآیندهای کاری کلیدی سازمان به ویژه در امور مالی و اداری و منابع انسانی در جهت چابک سازی و تسریع و تسهیل در انجام فعالیت ها و پروژه های تحولی در سطح سازمان و استان ها.

دستاوردهای مورد انتظار:

■ تخصصی سازی و متناسب سازی و کارآمدسازی ساختار و فرآیندهای سازمانی در جهت تحقق اهداف سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و سند تحول دولت در بخش آموزش و پرورش

توسعه و متنوع سازی شیوه های تأمین منابع مالی و شیوه های تأمین زیرساخت های فیزیکی و انسانی جهت انجام امور آموزش و پرورش

اقدامات انجام شده:

■ تأمین مالی بخشی از هزینه های ایاب وذهاب دانش آموزان استثنایی از طریق مشارکت شهرداری ها و دیگر نهادها و ارگان ها در سطح استان های مختلف کشور.

■ انجام هماهنگی های لازم برای تحت پوشش قرارگرفتن بیمه سلامت دانش آموزان استثنایی فاقد بیمه پایه
■ امضای تفاهم نامه همکاری با شهرداری مشهد در جهت تأمین منابع مالی ایاب وذهاب دانش آموزان شهر مشهد و دیگر زیرساخت ها و ملزومات و خدمات موردنیاز مدارس استثنایی این شهر.
■ آماده سازی تفاهم نامه همکاری با وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.

■ آماده سازی تفاهم نامه همکاری با سازمان آموزش فنی و حرفه ای.
■ جلب مشارکت اثربخش استانداران، فرمانداران و مجموعه مدیریت شهری (شوراهای اسلامی شهر و روستا و شهرداری ها) در استان ها جهت تأمین مالی و هزینه ایاب وذهاب دانش آموزان استثنایی (به ویژه در مراکز استان ها) و بهسازی و تأمین زیرساخت های موردنیاز مدارس استثنایی (اخذ موافقت شورای اسلامی شهر و شهرداری شهرهایی همچون تهران، شیراز، اصفهان، بوشهر، شهرستان های استان تهران، بیرجند، ایلام، زنجان، کرمانشاه، کرمان

■ جذب حدود ۲۰ میلیارد تومان منابع مالی از کمک‌های بین‌المللی با همکاری مرکز امور بین‌الملل و مدارس خارج از کشور.

■ برگزاری پویش مشترک صحن حرم - مدرسه‌ام با سازمان نوسازی، توسعه و تجهیز مدارس و گردآوری منابع مالی لازم برای تکمیل ۸ پروژه ناتمام مدارس استثنایی در سطح کشور و آماده‌شدن این مدارس برای افتتاح هم‌زمان در روز جهانی معلولین.

■ واریز ۱۰۰ میلیارد ریال سرانه ویژه مدارس استثنایی از سوی معاونت توسعه مدیریت وزارت متبوع جهت اجرای مطلوب پروژه مهر در سطح مدارس استثنایی علاوه بر سرانه‌هایی که به صورت معمول واریز می‌شود.

■ کمک به تأمین منابع مالی لازم برای برگزاری مسابقات فرهنگی و هنری دانش‌آموزان استثنایی توسط معاونت پرورشی برای اولین بار (کمک مالی به مبلغ ۱۰ میلیارد ریال)

■ کمک به تأمین منابع مالی لازم برای برگزاری مسابقات ورزشی دانش‌آموزان استثنایی توسط معاونت تربیت بدنی و سلامت برای اولین بار (کمک مالی حدود ۱/۳۵۰/۰۰۰/۰۰۰ تومان).

■ تأمین مالی برای تمهید مقدمات سنجش سلامت جسمانی و آمادگی تحصیلی به مبلغ ۶۰ میلیارد ریال از طرف معاونت توسعه مدیریت وزارت آموزش و پرورش.

■ جلب مشارکت ستاد توسعه علوم و فناوری‌های شناختی در آموزش نیروهای انسانی و تأمین تجهیزات تخصصی مراکز استثنایی.

توانمندسازی و توسعه شایستگی‌ها و صلاحیت‌های تخصصی و حرفه‌ای مدیران، کارشناسان و معلمان استثنایی

اقدامات انجام شده:

■ برگزاری نهضت آموزش زبان اشاره در سطح استان‌ها (سطح تکمیلی)

■ برگزاری نهضت ملی آموزش جهت یابی و حرکت ویژه والدین و معلمان در سطح استان‌ها.

■ توانمندسازی و توسعه شایستگی‌ها و صلاحیت‌های تخصصی و حرفه‌ای با تدوین و ابلاغ شیوه‌نامه آموزش معلمان چندمهارتی.

■ تربیت مدرسان تولید محتوای الکترونیک جهت آموزش معلمان استثنایی در کلیه استان‌ها با همکاری مرکز امور بین‌الملل.

■ برگزاری ۱۵ دوره آموزشی ضمن خدمت تخصصی متمرکز برای کارشناسان، مدیران و معلمان مدارس استثنایی

حل چالش‌ها و مسائل مزمن و کهنه آموزش و پرورش استثنایی

اقدامات انجام شده:

■ فراهم کردن امکان صدور گواهینامه پایان تحصیلات فارغ‌التحصیلان استثنایی دوره متوسطه حرفه‌ای که در سال‌های گذشته فارغ‌التحصیل شده؛ ولی تاکنون برای آن‌ها امکان صدور گواهینامه پایان تحصیلات وجود نداشته است (حدود ۷۰۰۰ فارغ‌التحصیل مربوط به بیش از ۴ سال تحصیلی).

■ حل مسئله سنوات ارفاقی معلمان استثنایی مشترک صندوق اجتماعی دارای ۳۰ سال سابقه پرداخت واقعی حق بیمه سنوات ارفاقی (حذف موضوع پرداخت مستمری و محدودشدن مطالبه سازمان تأمین اجتماعی به پرداخت حق بیمه سنوات موردنظر) و ادامه رایزنی‌های لازم جهت حل مشکل افراد دارای پرداخت حق بیمه کمتر از ۳۰ سال.

■ نظم‌دهی به پرداخت به موقع حق بیمه سنوات ارفاقی بازنشستگان آموزش و پرورش استثنایی از وزارت متبوع به ادارات کل و از ادارات کل به صندوق‌های بیمه‌گر در جهت جلوگیری از طولانی‌شدن برقراری حقوق بازنشستگی آنان.

■ تخصصی‌کردن فرآیند ساماندهی نیروی انسانی با انتقال فرآیندهای ساماندهی نیروی انسانی آموزش و پرورش استثنایی به سازمان آموزش و پرورش استثنایی برای سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۱.

■ انجام هماهنگی های لازم جهت قرارگرفتن نیروهای توان بخشی در طرح طبقه بندی معلمان و تمهید الزامات جذب حداقل ۵۰۰ نفر نیروی توان بخشی در اولین آزمون استخدامی یا دیگر مکانیسم های جذب نیروی انسانی.

■ انجام هماهنگی های لازم با وزارت کار، تعاون و رفاه اجتماعی برای استحقاق سنجی و هدفمندسازی منابع مالی ارائه شده به دانش آموزان استثنایی بر مبنای دهک های اقتصادی خانوارها، ساماندهی ارزیابی های رایگان و نیم بهای نوآموزان در برنامه سنجش، خدمات توان بخشی برون مدرسه ای و خدمات حمایتی

■ جوان سازی کادر اداری و جذب نیروهای جوان متخصص و متعهد در حوزه های ستادی در همسویی با رویکردها و سیاست های دولت مردمی.

■ ساماندهی وضعیت درآمدهای اختصاصی از املاک و دارایی های سازمان آموزش و پرورش استثنایی.

■ پذیرش صندوق های بیمه گر در خصوص عدم برداشت کسورات حق بیمه از همکاران دارای بیش از ۳۰ سال سابقه بیمه پردازی.

■ نوسازی، بهسازی، مناسب سازی و ایمن سازی ساختمان و تجهیزات و ملزومات کاری و اداری مورد نیاز عوامل و نیروهای انسانی سازمان آموزش و پرورش استثنایی.

■ ساماندهی امور اداری سازمان آموزش و پرورش استثنایی به ویژه اصلاح احکام کارگزینی نیروهای سازمان آموزش و پرورش استثنایی که به دلیل خطاهای محاسباتی در سال های گذشته سنوات خدمتی آنها به صورت غیرواقعی مورد محاسبه قرار گرفته بود.

■ حذف تشریفات و برنامه های غیرضروری، افزایش بهره وری و هدفمند کردن منابع مالی سازمان در جهت تحقق اهداف سازمانی و هزینه کرد آن در جهت رفاهیات و رفع نیازهای نیروها و عوامل انسانی سازمان آموزش و پرورش استثنایی.

■ برداشتن موانع و ایجاد شرایط لازم برای در دسترس پذیری و پاسخگویی مسئولین سازمان برای کارشناسان، آحاد مردم، معلمان و دانش آموزان.

■ ایجاد شفافیت مالی و اداری، جلوگیری از عقد قراردادهای غیرضروری و حفظ صرفه و صلاح سازمان در جذب نیروی انسانی و هزینه کرد منابع مالی.

■ پیگیری امور و انجام مذاکرات و مکاتبات متعدد در سطح وزارت آموزش و پرورش و سایر دستگاه ها همچون سازمان برنامه و بودجه و سازمان امور اداری و استخدامی در جهت رفع مشکلات بازنشستگی و موضوع دیون و سنوات ارفاقی معلمان آموزش و پرورش استثنایی، افزایش حق سختی کار معلمان استثنایی، ضوابط و درجه بندی مدارس استثنایی و ...

■ تدوین برنامه های پیشنهادی حوزه آموزش و پرورش استثنایی و انجام مذاکرات لازم در بخش های مختلف دولت و مجلس شورای اسلامی جهت لحاظ شدن در برنامه هفتم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور با رویکرد حل مسائل و چالش های بین بخشی و فرابخشی که بعضاً بیش از ۱ دهه گریبان گیر نظام آموزش و پرورش استثنایی بوده اند.

دستاوردهای مورد انتظار:

■ احقاق حقوق دانش آموزان و معلمان استثنایی که در طی سال های اخیر موجب ایجاد نارضایتی شدید در میان دانش آموزان و خانواده های آنان و معلمان استثنایی شده است.

■ افزایش بهره وری و کارآمدسازی نظام منابع انسانی و ساماندهی امور اداری و مالی آموزش و پرورش استثنایی

بسته تحوله ۲

توسعه عدالت تربیتی
و نصیب آموزشی برابر

توسعه و در دسترس پذیر سازی فضاها و زیرساخت های آموزشی، پرورشی و توان بخشی

اقدامات انجام شده:

- ساخت و تجهیز و بهره برداری از حدود ۴۰ مدرسه استثنایی جدید در استان های مختلف کشور.
- صدور مجوز تأسیس حدود ۱۰۰ مرکز آموزشی و توان بخشی مشکلات ویژه یادگیری و تأمین فضای فیزیکی و نیروی انسانی مورد نیاز آن ها.

■ ساخت و تجهیز و بهره برداری از ۴۳ فضای ورزشی درون مدرسه ای (۳۵ اتاق تخصصی درس تربیت بدنی، ۱ سالن ورزشی چندمنظوره و ۶ زمین چمن مصنوعی).

■ بهره برداری از ۵ پارک جهت یابی و حرکت (ویژه نابینایان)، اتاق های تاریک و اتاق های چند حسی (ویژه دانش آموزان نابینا، اتیسم و چند معلولیتی) و ابلاغ اعتبار حدود ۷ میلیارد تومان به استان ها جهت ساخت و تجهیز حداقل ۳۵ فضای ورزشی درون مدرسه ای (اتاق تخصصی درس تربیت بدنی) و ۲۰ اتاق چند حسی و پارک جهت یابی و حرکت.

- هوشمندسازی تعداد ۱۰۰ کلاس درس در ۱۰ استان کم‌برخوردار کشور با مشارکت خیرین
- تجهیز ۱۰۰ مدرسه به کتاب‌های آموزشی و کمک‌آموزشی با مشارکت خیرین (هر استان ۳ مدرسه).
- بهره‌برداری تعدادی از مدارس تخصصی اتیسم در حال ساخت استان‌ها و مناطق فاقد این مدارس (همدان، اصفهان، خراسان رضوی و ...).

- دستیابی به پوشش ۱۱۶ درصدی برنامه ملی سنجش سلامت جسمانی و آمادگی تحصیلی در استان سیستان و بلوچستان در پی رایگان کردن ۵۰ درصد اجرای برنامه در این استان.
- اصلاح و بازنگری در منطق و فرآیندهای ارائه خدمات حمایتی و توان‌بخشی برون مدرسه‌ای با رویکرد استحقاق سنجی با تدوین و ابلاغ شیوه‌نامه مربوطه (بر حسب نوع و شدت معلولیت، سن، مقطع و دوره تحصیلی، وضعیت اقتصادی خانواده و ...).
- توسعه پوشش اجرای برنامه ملی سنجش سلامت جسمانی و آمادگی تحصیلی با رایگان کردن اجرای این برنامه برای دانش‌آموزان اتباع و بخشی از دانش‌آموزان استان‌های کرمان، هرمزگان، لرستان؛ علاوه بر ۵ درصد رایگان و ۱۰ درصد نیم‌بها در تمامی استان‌های کشور.

افزایش جذب و پوشش تحصیلی دانش‌آموزان استثنایی در گروه‌های هدف استثنایی و دوره‌های مختلف تحصیلی با تأکید بر مناطق کمتر توسعه‌یافته، روستایی، عشایری و مناطق مرزی

اقدامات انجام شده:

- افزایش حدود ۳ درصدی پوشش تحصیلی دانش‌آموزان استثنایی نسبت به سال تحصیلی گذشته.
- تدوین و ابلاغ دستورالعمل جایدهی آموزشی دانش‌آموزان استثنایی در مدارس عادی روستاها و مناطق صعب‌العبور، توسعه کلاس‌های ضمیمه استثنایی در مدارس عادی و جذب نوآموزان پیش‌دبستانی در گروه معلولیت کم‌توانی ذهنی.

تمهید الزامات ارائه خدمات تخصصی تشخیصی، آموزشی و توان‌بخشی به دانش‌آموزان با نارسایی توجه - بیش‌فعالی و اختلال گفتار و زبان

اقدامات انجام شده:

- تدوین و ارسال آیین‌نامه تشخیصی، آموزشی و توان‌بخشی دانش‌آموزان با نارسایی توجه-بیش‌فعالی جهت بررسی و تصویب در شورای عالی آموزش و پرورش.

■ فراهم کردن شرایط لازم جهت در اولویت قرارگرفتن دانش آموزان استثنایی برای دریافت خدمات حمایتی از سازمان بهزیستی با ابلاغیه این امر از سوی سازمان بهزیستی به ادارات آن در سطح استان‌ها.

■ پیگیری موضوع تأمین مالی لازم جهت جذب نیروهای طرحی توان بخشی و امکان جذب نیروی توان بخشی به صورت حق التدریس از مراجع ذی ربط در داخل و خارج از وزارت آموزش و پرورش.

دستاوردهای مورد انتظار:

■ ارائه خدمات توان بخشی به دانش آموزان استثنایی در مدارس استثنایی با رویکرد نوین مبتنی بر مدرسه و افزایش بهره‌وری در این زمینه؛

■ توسعه کیفیت خدمات توان بخشی در مدارس از راه خرید تجهیزات موردنیاز استان‌ها؛

■ توسعه کمی خدمات توان بخشی از راه تنوع بخشی و دسترسی آسان دانش آموزان به کلینیک‌های توان بخشی دولتی و نیمه دولتی در سراسر کشور؛

■ تدوین آیین نامه تشخیصی، آموزشی و توان بخشی دانش آموزان با آسیب گفتار و زبان جهت بررسی و تصویب در شورای عالی آموزش و پرورش.

■ قرارگرفتن غربالگری سراسری نارسایی توجه- بیش فعالی و اختلال گفتار و زبان در برنامه ملی سنجش سال تحصیلی آتی (شروع برنامه از آذرماه ۱۴۰۱) با رویکرد تشخیص و مداخله به هنگام

■ تمهید شرایط و الزامات پذیرش دانش آموزان با نارسایی توجه- بیش فعالی و با اختلال گفتار و زبان در مراکز آموزشی و توان بخشی مشکلات ویژه یادگیری.

دستاوردهای مورد انتظار:

■ کاهش افت تحصیلی و تضمین کیفیت آموزش در دوره‌های مختلف تحصیلی

توسعه کمی و کیفی خدمات توان بخشی، مشاوره، مددکاری و خدمات حمایتی

اقدامات انجام شده:

■ تجهیز واحدهای توان بخشی مدارس استثنایی کشور با اعتبار بالغ بر ۱۴۰/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال در اسفندماه ۱۴۰۰ و برنامه ریزی جهت جذب حدود ۵۰ میلیارد تومان منابع مالی از محل منابع هدفمندی یارانه‌ها برای تجهیزات توان بخشی مدارس استثنایی در سال ۱۴۰۱ (اخذ تخصیص ۱۰ میلیارد تومانی تا آذرماه ۱۴۰۱)

■ ابلاغ اعتبار حدود ۱۳ میلیارد تومان بابت پرداخت هزینه خدمات حمایتی (عینک، سمعک، ویلچر و توان بخشی برون مدرسه‌ای) تا پایان سال ۱۴۰۰ و در نظرگرفتن همین مقدار اعتبار در سال ۱۴۰۱

■ فراهم کردن شرایط استفاده دانش آموزان استثنایی از خدمات توان بخشی مبتنی بر بیمه پایه با همکاری سازمان بهزیستی و سازمان بیمه سلامت (فراهم شدن امکان ارائه ۵۲ خدمت توان بخشی با پوشش مالی ۷۰ درصد تعرفه بخش خصوصی).

■ ظرفیت‌سازی و تجهیز والدین کودکان و دانش‌آموزان با نیازهای ویژه به تمرین‌ها و راهبردهای توان بخشی متناسب با سطح توانایی، تحصیلات و نیاز والدین و امکان پیگیری و ادامه روند درمان.

توسعه کمی مبتنی بر آمایش و ارتقای کیفی، مأموریتی و کارکردی مراکز آموزشی و توان بخشی مشکلات ویژه یادگیری به مراکز جامع سنجش، آموزش، توان بخشی و مداخله به هنگام

اقدامات انجام شده:

- صدور مجوز راه‌اندازی حدود ۱۰۰ مرکز آموزشی و توان بخشی مشکلات ویژه یادگیری در مناطق آموزشی محروم و فاقد این مراکز.
- بازنگری شیوه‌نامه تأسیس مراکز آموزشی و توان بخشی مشکلات ویژه یادگیری با رویکرد ارتقای این مراکز به مراکز جامع سنجش، آموزش، توان بخشی و مداخله به هنگام و آماده‌سازی آن جهت تصویب در جلسه آتی شورای سازمان.
- افزوده‌شدن مأموریت ارائه خدمات تخصصی تشخیصی، آموزشی و توان بخشی به دانش‌آموزان با نقص توجه - بیش‌فعالی و اختلال گفتار و زبان به مراکز آموزشی و توان بخشی مشکلات ویژه یادگیری.

■ برنامه‌ریزی برای افزایش خدمات تخصصی تشخیصی و مداخله‌ای برای دانش‌آموزان دارای مشکلات ویژه یادگیری، با نقص توجه - بیش‌فعالی و اختلال گفتار و زبان و افزایش دانش‌آموزان تحت پوشش خدمات از ۴۰ هزار نفر دانش‌آموز با اختلال یادگیری در سال ۱۴۰۰ به حدود ۱۰ درصد کلیه دانش‌آموزان در دوره‌های مختلف تحصیلی (از پیش‌دبستانی تا دوره متوسطه) با استفاده از ظرفیت سامانه سپاری امور مربوط به غربالگری و مداخله‌ای.

■ ایجاد نظام ارجاع چند سطحی جهت مشارکت فعال ذی‌نفعان و ذی‌ربطان مختلف مدرسه، خانواده و دیگر مراکز تخصصی در فرآیند غربالگری، تشخیص و مداخلات تخصصی مراکز آموزشی و توان بخشی مشکلات ویژه یادگیری و کنترل و تنظیم‌گری مراجعات به این مراکز.

دستاوردهای مورد انتظار:

- فراهم‌شدن امکان ارائه خدمات جامع ارزیابی، آموزشی، توان بخشی و مشاوره به دانش‌آموزان با مشکلات ویژه یادگیری، نارسایی توجه - بیش‌فعالی، اختلالات رفتاری، اختلال گفتار و زبان
- توسعه عدالت آموزشی و نصیب برابر آموزشی و جلوگیری از افت تحصیلی و تضمین کیفیت آموزش در دوره‌های مختلف تحصیلی به ویژه در مناطق محروم و کم‌برخوردار

بسته تحولی ۳

روزآمدسازی، کیفیت بخشی
و اثربخشی نظام
آموزش و پرورش استثنایی

طراحی و استقرار سکوی یکپارچه هوشمند چند سطحی پیشگیری، غربالگری، تشخیص، استعدادیابی، مداخله و ارائه خدمات حمایتی آموزش و پرورش استثنایی

اقدامات انجام شده:

- طراحی مدل مفهومی سکوی هوشمند چند سطحی پیشگیری، غربالگری، تشخیص، استعدادیابی، مداخله و ارائه خدمات حمایتی آموزش و پرورش استثنایی
- تدوین شرح خدمات (RFP) سامانه مربوطه
- تأمین زیرساخت‌های (سرورهای موردنیاز) استقرار و پیاده‌سازی سکو و داشبورد مدیریتی مربوطه
- برگزاری جلسات تحلیلی و آغاز فرآیند پیاده‌سازی سامانه.
- تشکیل گروه خبرگانی و طراحی سیستم خبره و الگوریتم‌های ابزارهای تشخیصی و مداخله‌ای جهت بارگذاری در سامانه
- آغاز طراحی و تولید پروتکل‌های مداخله‌ای لازم جهت بارگذاری در سامانه.

دستاوردهای مورد انتظار:

- کاهش چشمگیر نیروی انسانی و منابع مالی، افزایش سرعت و کارآمدی خدمات، متنوع‌سازی ارائه خدمات، توسعه گروه‌های هدف و افزایش جامعه تحت پوشش و تعمیم خدمات پیشگیری، تشخیصی و مداخلات تخصصی آموزشی توان بخشی به کل جمعیت دانش‌آموزی و در ادامه کل آحاد جامعه (فروش خدمات تخصصی به مخاطبان غیر دانش‌آموزی) با مکانیسم و هوشمندسازی کامل تمامی امور و فرآیندها
- فراهم شدن امکان غربالگری‌های سراسری آنلاین و هوشمند در زمینه‌های هوش، استعداد، شایستگی حرکتی، رفتاری هیجانی، سلامت روانی، سلامت جسمانی، اختلال یادگیری، نقص توجه - بیش‌فعالی، اختلال گفتار و زبان، آمادگی تحصیلی و ... ارائه مداخلات به هنگام.

بازنگری بنیادین در ابعاد مختلف برنامه ملی سنجش سلامت جسمانی و آمادگی تحصیلی نوآموزان بدو ورود به دبستان و پیش دبستانی و جهش تحصیلی

اقدامات انجام شده:

- تغییر اساسی در ابعاد و مؤلفه‌های مختلف برنامه ملی سنجش سلامت جسمانی و آمادگی تحصیلی و آغاز اجرای سنجش سال تحصیلی آینده از آذرماه امسال با تأکید بر موارد ذیل:
- هوشمندسازی فرآیندهای نوبت‌گیری و غربالگری و تحلیل و تفسیر نتایج پایش‌ها
- تغییر زمان اجرای برنامه و تمهید امکان اجرای مستمر و فرآیندی آن در طول سال تحصیلی
- فراهم شدن اجرای ادواری برنامه سنجش در برخی از متغیرهای کلیدی در ابتدا و انتهای دوره‌های تحصیلی
- رایگان کردن بخشی از اجرای برنامه ملی سنجش در مناطق محروم در چارچوب زیرنظام تأمین منابع مالی سند تحول بنیادین آموزش و پرورش.
- ایجاد داشبورد قوی تحلیل و تفسیر داده‌ها و نتایج پایش‌های انجام شده و بهره‌گیری بخش‌های مختلف وزارت آموزش و پرورش از این داده‌ها به‌عنوان بخشی از نظام حمایت از تصمیم‌سازی و برنامه‌ریزی در آموزش و پرورش
- یکپارچه کردن سامانه سنجش با سامانه جامع وزارت آموزش و پرورش
- افزودن متغیرهای کلیدی غربالگری جسمانی، روانی، هوشی، استعدادی و آمادگی تحصیلی به متغیرهای هدف در برنامه متناسب با نیازهای برنامه‌ریزی بخش‌های مختلف وزارت آموزش و پرورش
- به‌کارگیری ظرفیت سایر دستگاه‌ها از جمله وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی و سازمان بهزیستی با اتصالات سامانه‌ای.

- تعمیم برنامه به دوره پیش دبستانی ۱ و ۲ و فراهم شدن امکان غربالگری مشکلات ویژه یادگیری، نقص توجه - بیش‌فعالی، اختلال گفتار و زبان و شایستگی‌های حرکتی با استفاده از نیروها و مراکز مشکلات ویژه یادگیری به‌عنوان پایگاه‌های دائمی سنجش.
- آغاز فرآیند اصلاح و بازنگری در فرآیندهای کلیدی جهش تحصیلی و اصلاح مصوبات قبلی آن در شورای عالی آموزش و پرورش با تشکیل کارگروه مشترک بین بخشی با حضور نمایندگان بخش‌های مختلف ستادی.

دستاوردهای مورد انتظار:

- توسعه عدالت تربیتی و افزایش جذب و پوشش تحصیلی به‌ویژه در مناطق محروم کشور.
- کارآمدسازی و فعال‌سازی ظرفیت برنامه ملی سنجش و استفاده از داده‌های این پیمایش ملی در جهت کیفیت بخشی به تمامی برنامه‌های آموزشی و پرورشی وزارت آموزش و پرورش.
- ساماندهی به وضعیت جهش تحصیلی دانش‌آموزان و جلوگیری شکست‌های تحصیلی دانش‌آموزان
- افزایش بهره‌وری در زمینه منابع انسانی، مالی و فیزیکی.

توسعه رویکرد خانواده محوری در فعالیتها و خدمات آموزش و پرورش استثنایی

اقدامات انجام شده:

- تشکیل دبیرخانه جمعیت و جوانی در آموزش و پرورش استثنایی با محوریت استان خراسان رضوی.
- آغاز جشنواره انتخاب مادران / سرپرستان نمونه دانش آموزان با نیازهای ویژه با تدوین و ابلاغ شیوه نامه مربوطه.
- تدوین سرفصل ها و محتواهای آموزش خانواده و فرزندپروری.
- تسهیل شرایط مشارکت فعال خانواده ها در فعالیتها و امور مدارس استثنایی.

ایجاد مرجعیت علمی برای سازمان آموزش و پرورش استثنایی در حوزه تشخیصی و مداخلات شناختی

اقدامات انجام شده:

- راه اندازی کارگروه های تخصصی سیاست گذاری، اعتباربخشی و استانداردسازی ابزارهای ارزیابی و توان بخشی شناختی با همکاری ستاد توسعه علوم و فناوری های شناختی و تدوین پیش نویس آیین نامه ها و شیوه نامه های مربوطه در این کارگروه ها.

به روز رسانی اهداف و ساختار آموزش و پرورش گروه های معلولیت تحت پوشش سازمان

اقدامات انجام شده:

- تهیه نسخه های اصلاحی و به روز شده اهداف و ساختارهای آموزشی گروه های معلولیت تحت پوشش سازمان جهت بررسی و تصویب در شورای عالی آموزش و پرورش.

دستاوردهای مورد انتظار:

- روزآمد شدن و همسو شدن اهداف و ساختار آموزش و پرورش گروه های معلولیت تحت پوشش سازمان با سند تحول بنیادین آموزش و پرورش پس از گذشت ۱۱ سال از تصویب این سند و ارتقای ساختار نظام آموزشی به ساختار ۳-۳-۶

کارآمدسازی نظام هدایت تحصیلی دانش آموزان با نیازهای ویژه

اقدامات انجام شده:

- تشکیل کارگروه هدایت تحصیلی دانش آموزان دارای نیازهای ویژه؛
- بازمهندسی شیوه نامه هدایت تحصیلی دانش آموزان دارای نیازهای ویژه برای اجرا در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲؛

دستاوردهای مورد انتظار:

- امکان هدایت تحصیلی ویژه دانش آموزان استثنایی از پیش دبستانی تا متوسطه؛
- فراهم شدن امکان آمایش استعدادی و توزیع متوازن دانش آموزان برابر ظرفیت های موجود در مناطق؛
- بسترسازی برای رشد شغلی و زمینه ورود به دنیای شغلی پس از تحصیلات دوره عمومی.

■ تمهید مقدمات لازم برای فراخوان مشترک پژوهشی با ستاد توسعه علوم و فناوری های شناختی

توسعه و کیفیت بخشی به فعالیت ها و امور آموزشی، پرورشی و توان بخشی مدارس و دانش آموزان استثنایی

اقدامات انجام شده:

■ نیازسنجی، پایش و بازتوزیع متوازن رشته های تحصیلی متوسطه دوم و کاردانش خاص دانش آموزان با نیازهای ویژه مبتنی بر آمایش ظرفیت های درونی و محیط های پیرامونی مدارس استثنایی سطح کشور (راه اندازی حدود ۴۰ رشته - محل جدید در مدارس استثنایی).

■ مناسب سازی ۱۰۲ عنوان کتاب بریل و طراحی ۳۸ کتاب درشت نما و تولید و چاپ حدود ۲۸ هزار جلد کتاب به خط بریل برای دانش آموزان نابینا و توزیع آن ها در سطح استان ها.

■ اخذ مصوبه شورای عالی آموزش و پرورش جهت ایجاد رشته موسیقی برای دانش آموزان استثنایی.

■ به روزرسانی جدول برنامه های درسی و ساعات کار هفتگی مدارس استثنایی در دوره های مختلف تحصیلی و ابلاغ آن به استان ها.

■ تهیه ۳ عنوان استاندارد شغلی (کمک نقاش ساختمان، سرمه دوزی و کمک آشپز) با همکاری سازمان فنی حرفه ای ویژه دوره دوم متوسطه کاردانش خاص دانش آموزان با نیازهای ویژه

■ اخذ مصوبه "افزایش ساعت درس های انتخابی از ۱ ساعت به ۲ ساعت در برنامه هفتگی مدارس دوره اول متوسطه پیش حرفه ای" از شورای عالی آموزش و پرورش و آغاز فرآیند بازطراحی کتاب های دروس مربوطه.

■ تدوین آیین نامه تشخیصی، آموزشی و توان بخشی دانش آموزان با مشکلات ویژه یادگیری جهت بررسی و تصویب در شورای عالی آموزش و پرورش.

■ تدوین و ابلاغ دستورالعمل آموزش مشاغل ساده ویژه دانش آموزان دوره کاردانش خاص دانش آموزان با نیازهای ویژه

■ تهیه دستورالعمل تأسیس تعاونی های آموزشی استثنایی با همکاری وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی

■ برگزاری جشنواره مهارتی دانش آموزان پایه دوازدهم ویژه دوره دوم متوسطه کاردانش خاص دانش آموزان با نیازهای ویژه

■ استانداردسازی و یکپارچه سازی ابزار ارزیابی مورد استفاده کار درمانگران مدارس و مراکز تابعه آموزش و پرورش استثنایی.

■ اجرای طرح جبران و تثبیت یادگیری در مدارس استثنایی (۷۲۴ پایگاه و حدود ۹۳۰۰ دانش آموز).

■ راه اندازی پایگاه های تابستانی ویژه مدارس استثنایی (۳۶۰ پایگاه و ۷۶۶۶ دانش آموز).

- برگزاری جشنواره معلمان راوی دفاع مقدس آموزش و پرورش استثنایی.
- برگزاری جشنواره الگوهای برتر یاددهی یادگیری در سطح استان و کشور.
- راه‌اندازی و تجهیز پایگاه‌های مجازی و تهیه و تولید فیلم و محتواهای آموزشی در دوران کرونا و بازگذاری در شبکه آموزش شاد.

- فعال‌سازی گروه‌های آموزشی در استان‌ها.
- طراحی نرم‌افزار "فرهنگ واژگان به زبان اشاره"
- تهیه و تدوین سند جامع راهبردهای آموزش‌های فنی و حرفه‌ای
- طراحی لوگوی فروش محصولات دانش‌آموزان با نیازهای ویژه.
- تهیه و تدوین استاندارد فضا و تجهیزات آموزش جهت یابی و حرکت و اتاق چند حسی.

■ ارزشیابی کتب دوره پیش‌دبستانی (آمادگی مقدماتی و تکمیلی) کودکان کم‌توان ذهنی.

■ تحلیل محتوای کتب درسی ریاضی دوره ابتدایی دانش‌آموزان کم‌توان ذهنی بر اساس ریاضیات کارکردی

■ مناسب‌سازی کتاب‌های پایه دوازدهم دوره دوم متوسطه حرفه‌ای و تبدیل به بریل برای دانش‌آموزان با آسیب بینایی - کم‌توانی ذهنی (دین و زندگی، ریاضی، علوم تجربی و بهداشت، مطالعات اجتماعی، ادبیات فارسی، کسب‌وکار و قوانین ۲)

■ طراحی درس‌افزار فارسی پایه اول ابتدایی در حوزه آموزش دانش‌آموزان با نیاز ویژه (چند معلولیتی و اختلال طیف اتیسم با کم‌توانی ذهنی).

■ تهیه و تولید پیش‌نویس اولیه سند تولید فیلم‌های آموزشی ویژه دانش‌آموزان استثنایی.

■ تهیه بسته‌های آموزشی (کتاب‌های درسی، راهنماهای معلم / روش تدریس، فایل صوتی، ۲۹ قطعه پوستر، ۱۸۰ قطعه فلش کارت و درس‌افزار) بر اساس رویکرد و اهداف جدید تدوین شده کتاب زبان انگلیسی ۱ و ۲ پایه هفتم و هشتم

■ بازنگری پروتکل (شیوه‌نامه) گفتاردرمانی و انجام اصلاحات لازم با رویکرد توان بخشی مبتنی بر مدرسه؛

■ تألیف محتوای توان بخشی (دو جلد کتاب) ویژه آموزگاران مدارس طیف اتیسم و دانش‌آموزان جسمی-حرکتی.

■ تألیف محتوای تمرین‌های توان بخشی ویژه والدین دانش‌آموزان گروه‌های هفت‌گانه کم‌توانی / معلولیت با رویکرد استفاده حداکثری از ظرفیت‌های سطح ۱ (والدین).

■ برگزاری بیست و یکمین دوره مسابقات ورزشی دانش‌آموزان با نیازهای ویژه کشور در دی ماه ۱۴۰۰

■ برگزاری بیست و دومین دوره مسابقات ورزشی دانش‌آموزان استثنایی کشور در تابستان ۱۴۰۱ با حضور بیش از ۱۶۵۰ دانش‌آموز استثنایی.

■ برگزاری هفدهمین دوره مسابقات فرهنگی و هنری دانش‌آموزان و کارکنان آموزش و پرورش استثنایی کشور با حضور بیش از ۱۵۰۰ دانش‌آموز استثنایی و ۱۴۰ نفر از کارکنان.

■ برگزاری جشنواره شاهد پژوهی، لاله‌های جاوید ۲

■ برگزاری پویش آماده‌باش انتظار ویژه دانش‌آموزان و کارکنان آموزش و پرورش استثنایی باهدف مهدی باوری و مهدی یآوری.

- آغاز طراحی رشته جدید تحصیلی "گیاهان دارویی" در دوره کاردانش خاص دانش‌آموزان با نیازهای ویژه.
- طراحی و تولید درس افزار زبان انگلیسی پایه هفتم، هشتم و نهم دوره اول متوسطه ویژه دانش‌آموزان با آسیب شنوایی
- تألیف کتب راهنمای معلم مطالعات اجتماعی پایه‌های چهارم، پنجم و ششم ابتدایی گروه کم‌توان ذهنی
- تهیه بسته آموزشی فیلم خط بریل (بخش اول) و توزیع استانی
- تدوین راهنمای معلم:
- فصل رایانه کتاب کار و فناوری پایه هشتم و نهم و کتاب کسب‌وکار و قوانین ۱ و ۲ و اخلاق حرفه‌ای
- کتاب فارسی پایه دوم تا ششم دانش‌آموزان با نیاز ویژه (چندمعلولیتی با کم‌توانی ذهنی و اختلال طیف اتیسم با کم‌توانی ذهنی)
- ۳ عنوان کتاب راهنما برای دانش‌آموزان جسمی - حرکتی
- تولید محتواهای چندرسانه‌ای در دوره دوم متوسطه ویژه دانش‌آموزان جسمی - حرکتی
- کتاب مطالعات اجتماعی پایه‌های چهارم، پنجم و ششم ابتدایی گروه کم‌توان ذهنی
- تدوین و ابلاغ دستورالعمل تهیه محتوای دروس مهارتی دوره دوم متوسطه کاردانش خاص دانش‌آموزان با نیازهای ویژه

